

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

9 февруари 2012 година *

„Преюдициално запитване — Сближаване на законодателствата Интелектуална собственост — Авторско право и сродни права — Директиви 93/83/ЕИО, 2001/29/ЕО, 2006/115/ЕО и 2006/116/ЕО — Разпределяне чрез договор на правата за използване на кинематографично произведение между главния режисьор и продуцента на произведението — Национално законодателство, предоставящо тези права по силата на закон и единствено на продуцента на филм — Възможност за отклоняване от това правило чрез договор между страните — Последващи права на възнаграждение“

По дело C-277/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Handelsgericht Wien (Австрия) с акт от 17 май 2010 г., постъпил в Съда на 3 юни 2010 г., в рамките на производство по дело

Martin Luksan

срещу

Petrus van der Let,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н К. Lenaerts, председател на състав, г-н J. Malenovský (докладчик), г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н G. Arestis и г-н T. von Danwitz, съдии,

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,

секретар: г-н К. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 5 май 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Luksan, от M. Walter, Rechtsanwalt,
- за г-н van der Let, от Z. van der Let-Vangelatou, Rechtsanwältin,
- за австрийското правителство, от г-жа С. Pesendorfer, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от г-жа N. Díaz Abad, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-жа J. Samnadda и г-н F.W. Bulst, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 септември 2011 г.,

* Език на производството: немски.

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на:
 - членове 2 и 4 от Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992 година относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 346, стр. 61; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 120),
 - членове 1 и 2 от Директива 93/83/ЕИО на Съвета от 27 септември 1993 година относно координирането на някои правила, отнасящи се до авторското право и сродните му права, приложими към спътниковото излъчване и кабелното препредаване (ОВ L 248, стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 134),
 - член 2 от Директива 93/98/ЕИО на Съвета от 29 октомври 1993 година за хармонизиране на срока за закрила на авторското право и някои сродни права (ОВ L 290, стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230), и
 - членове 2, 3 и 5 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между главния режисьор на документален филм г-н Luksan и продуцента на този филм г-н Van der Let относно изпълнението на договора, с който първият прехвърля на втория авторските си права и някои права на използване на този филм.

Правна уредба

Международна правна уредба

Бернска конвенция

- 3 Член 14 bis от Бернската конвенция за закрила на литературните и художествени произведения (Парижки акт от 24 юли 1971 г.), в редакцията ѝ след изменението от 28 юли 1979 г. (наричана по-нататък „Бернската конвенция“), гласи:
 - „1) Кинематографичното произведение се закрива като оригинално произведение, без да се накърняват правата върху произведение, което може да е било преработено или възпроизведено. Носителят на авторско право върху кинематографично произведение се ползва от същите права, както и авторът на оригинално произведение, включително от правата, упоменати в предходния член.
 - 2)
 - a) Лицата — носители на авторско право върху кинематографично произведение, се определят от законодателството на страната, в която се търси закрила.

- b) Във всички случаи, в страните от Съюза, чиито законодателства включват сред носителите на авторски права върху кинематографично произведение авторите, които имат принос в създаването на произведението, тези автори, ако са се задължили да направят такъв принос, при липса на уговорка в обратен смисъл или на специална уговорка, не могат да се противопоставят на възпроизвеждането, разпространението, публичното представяне, публичното съобщаване по жичен път, излъчването или всяко друго публично съобщаване на произведението, а също така на субтитрирането или дублирането на неговия текст.
- c) Законодателството на страната, където е седалището или обичайното местожителство на продуцента/производителя на кинематографичното произведение, определя дали, за да се прилага предходната буква b), е необходимо посоченото по-горе задължение да бъде изразено във форма на писмено споразумение или равнозначен писмен документ. Във всички случаи законодателството на страната от Съюза, в която се търси закрила, може да предвиди, че упоменатото задължение следва да бъде изразено в писмено споразумение или равнозначен писмен документ. Страните, чиито законодателства предвиждат това, уведомяват Генералния директор с писмена декларация, която незабавно се съобщава от него на всички други страни от Съюза.
- d) „Уговорка в обратен смисъл или специална уговорка“ означава всяко ограничително условие, което се отнася до посоченото по-горе задължение.
- 3) Ако националното законодателство не предвижда друго, разпоредбите на алинея 2), b) не се прилагат за авторите на сценарии, диалози и музикални произведения, създадени за реализирането на кинематографичното произведение, или за неговия режисьор-постановчик. Във всички случаи страните от Съюза, чиито законодателства не съдържат правила, предвиждащи прилагането на спомената алинея 2), b) за такъв режисьор, уведомяват Генералния директор с писмена декларация, която незабавно се съобщава от него на всички други страни от Съюза“.

Договор на СОИС за авторското право

- 4 Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) приема в Женева на 20 декември 1996 г. Договора на СОИС за авторското право. Този договор е одобрен от името на Европейската общност с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 година (ОВ L 89, стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212).
- 5 Съгласно член 1, параграф 4 от Договора на СОИС за авторското право договарящите страни спазват членове 1—21 от Бернската конвенция.

Правна уредба на Съюза

Директива 93/83

- 6 Член 1, параграф 5 от директива 93/83/ЕИО гласи:

„По смисъла на настоящата директива главният режисьор на кинематографично или аудио-визуално произведение се смята за негов автор или за един от неговите автори. Държавите членки могат да определят и други лица като съавтори“.

- 7 Глава II от тази директива, озаглавена „Излъчване на програми чрез спътник“, в член 2, озаглавен „Право на излъчване“, гласи:

„Държавите членки предоставят на автора изключително право да разрешава публичното съобщаване чрез спътник на защитените от авторско право произведения съобразно разпоредбите в тази глава“.

Директива 2001/29

- 8 Съображения 5, 9—11, 20, 31 и 35 от Директива 2001/29/ЕО имат следното съдържание:

„(5) Технологичното развитие умножи и разнообрази насоките за творческа дейност, производство и използване. Ако закрилата на интелектуалната собственост не изисква нови концепции, съществуващото законодателство в областта на авторското право и сродните му права следва да бъде адаптирано и допълнено, за да отговори адекватно на икономическата реалност, като нови форми на използване.

[...]

(9) Всяка хармонизация на авторското право и сродните му права трябва да се основава на висока степен на закрила, тъй като такива права са основни за интелектуалното творчество. Тяхната защита спомага, за да гарантира поддържането и развитието на творческия процес в интерес на авторите, артистите изпълнители, продуцентите, потребителите, културата, промишлеността и публиката като цяло. Интелектуалната собственост следователно е призната за неразделна част от собствеността.

(10) Ако авторите или артистите изпълнители следва да продължат творческата си и артистична работа, те трябва да получат съответно възнаграждение за използването на техните произведения, както и продуцентите, за да бъдат в състояние да финансират това произведение. Инвестициите, необходими за създаването на продукти, като звукозаписи, филми или аудио-визуално произведение, и на услуги, например услугите „до поискване“, са значителни. Необходима е адекватна правна закрила на правата върху интелектуална собственост, за да се гарантира наличието на такова възнаграждение и за да се гарантира възможността за задоволителна възвръщаемост от тези инвестиции.

(11) Строга и ефективна система за защита на авторското право и сродните му права е един от основните начини, които позволяват да се гарантира на европейското културно творчество и продуцентство получаването на необходимите средства и да се запази независимостта и достойнството на творците и изпълнителите.

[...]

20) Настоящата директива се основава на принципите и правилата, вече установени в директиви, понастоящем в сила в тази област, и по-специално [Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми (ОВ L 122, стр. 42; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 114), изменена с Директива 93/98, Директива 92/100, изменена с Директива 93/98, Директива 93/83, Директива 93/98 и Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 1996 година за правната закрила на базите данни (ОВ L 77, стр. 20; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 102)]. Тя развива тези принципи и правила и ги поставя в контекста на информационното общество. Разпоредбите на настоящата директива следва да се прилагат, без да се накърняват разпоредбите на гореспоменатите директиви, освен ако в настоящата директива не е предвидено друго.

[...]

(31) Трябва да се поддържа справедлив баланс между правата и интересите на различните категории притежатели на права, както и на различните категории притежатели на права и ползватели на закриляни обекти. [...]

[...]

(35) В някои случаи на изключения или ограничения притежателите на права следва да получат справедливо обезщетение, за да бъдат обезщетени в достатъчна степен за използването на произведенията им или на други закриляни обекти. При определянето на формата, на подробните условия и възможното ниво на такова справедливо обезщетение следва да се отчетат конкретните обстоятелства за всеки случай. За оценяване на тези обстоятелства полезен критерий би била потенциалната вреда за притежателите на права, произтичаща от въпросното действие. [...]“.

9 Член 1, параграф 2 от Директива 2001/29 гласи:

„С изключение на случаите, посочени в член 11, настоящата директива запазва и не засяга по никакъв начин съществуващите разпоредби на Общността, отнасящи се до:

[...]

б) право на отдаване под наем, право на отдаване в заем и някои права, [сродни на] авторското право в областта на интелектуалната собственост;

в) авторското право и сродните му права, приложими към излъчването на програми чрез спътник и препредаване чрез кабел;

г) срока на закрила на авторското право и някои сродни права;

[...]“.

10 Член 2 от тази директива, озаглавен „Право на възпроизвеждане“, гласи:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) за авторите — на техните произведения;

б) за артистите изпълнители — на [записите] на техните изпълнения;

в) за продуценти на звукозаписи — на техните звукозаписи;

г) за продуцентите [на първоначалния запис на филми] — по отношение на оригинала и копията на техните филми;

д) за радио- и телевизионните организации — за [записа] на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник.“

11 Член 3 от посочената директива, озаглавен „Право на публично [съобщаване] на произведения и право на предоставяне на публично разположение на други закриляни обекти“, гласи:

„1. Държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното [съобщаване] на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставяне на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него.

2. Държавите членки предвиждат за авторите изключително право да разрешават или забраняват предоставяне на публично разположение по жичен или безжичен път по такъв начин, че всеки да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него:

- а) за изпълнителите — на [записите] на техните изпълнения;
- б) за продуценти на звукозаписи — на техните звукозаписи;
- в) за продуцентите [на първоначалния запис на филми — по отношение] на оригинала и копията на техните филми;
- г) за радио- и телевизионните организации — за [записа] на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник.

3. Правата, посочени в параграфи 1 и 2, не се изчерпват чрез акт на публично [съобщаване] или предоставяне на публично разположение, както е определено в настоящия член“.

12 Под заглавие „Изключения и ограничения“ член 5, параграф 2, буква б) и параграф 5 от същата директива предвиждат:

„2. Държавите членки могат да предвидят изключения или ограничения от правото на възпроизвеждане, предвидено в член 2, в следните случаи:

[...]

- б) по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер, при условие че притежателите на права получават справедливо обезщетение, което отчита прилагането или неприлагането на технически мерки, посочени в член 6 по отношение на съответните произведения или обект;

[...]

5. Изключенията и ограниченията, предвидени в параграфи 1, 2, 3 и 4, се прилагат само в някои специални случаи, които не засягат нормалното използване на произведението или друг закрилян обект, и не засягат неоправдано законните интереси на притежателя на права“.

Директива 2006/115/ЕО

13 Директива 92/100 е отменена от Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, [сродни на] авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 14). Последната кодифицира и възпроизвежда по аналогичен начин разпоредбите на Директива 92/100. Като се има предвид

моментът на настъпване на фактите по главното производство (март 2008 г.), Директива 2006/115 е приложима *ratione temporis*, така че Съдът ще разгледа поставените от запитващата юрисдикция въпроси с оглед на тази директива.

14 Съображения 5 и 12 от Директива 2006/115 гласят:

„5) Творческата и художествената работа на авторите и изпълнителите има нужда от адекватен доход като основа за по-нататъшна творческа и художествена работа, а инвестициите, по-специално необходими за производството на звукозаписи и филми, са твърде големи и рискови. Възможността за осигуряване на този доход и възвръщане на инвестициите може да бъде гарантирана ефективно чрез адекватна правна закрила на съответните носители на права.

[...]

12) Необходимо е да се въведе уредба, чрез която се гарантира, че авторите и изпълнителите получават неотменимо справедливо възнаграждение, като запазват възможността да поверяват управлението на това право на колективни дружества, които ги представляват.“

15 Член 2, параграф 2 от тази директива гласи:

„Главният режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение се смята за негов автор или за един от неговите автори. Държавите членки могат да предвидят, че и други лица се смятат за съавтори на филма.“

16 По смисъла на член 3 от посочената директива, озаглавен „Носители и обекти на правата на отдаване под наем и даване на заем“:

„1. Изключителното право да се разрешава или забранява отдаването под наем и в заем принадлежи:

- а) на автора, по отношение на оригинала и екземплярите от неговото произведение;
- б) на изпълнителя, по отношение на записите на неговото изпълнение;
- в) на продуцента на звукозаписи, по отношение на неговите звукозаписи; и
- г) на продуцента на първоначалния запис на филм по отношение на оригинала и екземплярите на филма.

[...]

4. Без да се засяга прилагането на параграф 6, когато се сключва договор за филмопроизводство между изпълнител и филмов продуцент, индивидуално или колективно, се предполага, че изпълнителят, страна по този договор, е прехвърлил правото си на отдаване под наем[, при спазване на] член 5, освен ако договорът предвижда друго.

5. Държавите членки могат да предвидят презумпция, подобна на тази по параграф 4, и по отношение на авторите.

[...]“

- 17 Под заглавие „Неотменимо право на справедливо възнаграждение“ член 5, параграфи 1 и 2 от същата директива предвижда:

„1. Когато авторът или изпълнителят прехвърли или предостави своето право на отдаване под наем по отношение на звукозапис, оригинал или копие от филм на продуцент на звукозаписи или филми, този автор или изпълнител запазва правото да получи справедливо възнаграждение за отдаването под наем.

2. Авторите или изпълнителите не могат да се отказват от правото да получат справедливо възнаграждение за отдаването под наем“.

Директива 2006/116/ЕО

- 18 Директива 93/98 е отменена от Директива 2006/116/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12 декември 2006 година за срока за закрила на авторското право и някои сродни права (ОВ L 372, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 7). Последната кодифицира и възпроизвежда по аналогичен начин разпоредбите на Директива 93/98. Като се има предвид моментът на настъпване на фактите по главното производство (март 2008 г.), Директива 2006/116 е приложима *ratione temporis*, така че Съдът ще разгледа поставените от запитващата юрисдикция въпроси с оглед на тази директива.

- 19 Съображение 5 от Директива 2006/116 гласи:

„Разпоредбите на настоящата директива не би следвало да засягат прилагането от държавите членки на разпоредбите на член 14 [bis], параграф 2, букви [b]), [c]) и [d]) и параграф 3 от Бернската конвенция.“

- 20 Член 2 от тази директива, озаглавен „Кинематографични или аудиовизуални произведения“, гласи:

„1. Главният режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение се смята за негов автор или за един от неговите автори. Държавите членки са свободни да посочват и други съавтори.

2. Срокът на закрила на кинематографичните или аудиовизуалните произведения изтича 70 години след смъртта на последното от следните преживели лица, независимо дали тези лица са посочени като съавтори: главният режисьор, авторът на сценария, авторът на диалога и композиторът на музиката, специално създадена за използването ѝ в кинематографичното или аудиовизуалното произведение“.

Национално право

- 21 Член 38, параграф 1 от Закона за авторското право (Urheberrechtsgesetz, BGBl. 111/1936, изменен с федерален закон, публикуван в Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich I, 58/2010 (наричан по-нататък „UrhG“) гласи:

„Носител на правата на използване на кинематографичните произведения, създадени с търговска цел, е собственикът на предприятието (филмов продуцент) [...]. Филмовият продуцент и авторът имат установени от закона права да претендират половината от авторското възнаграждение, стига тези права да не са неотменими и филмовият продуцент и авторът да не са уговорили друго. [...]"

22 Член 42b, параграф 1 от UrhG гласи:

„Когато с оглед на естеството на излъчено по радио, предоставено на публично разположение или записано върху произведен с търговска цел видео- или звуконосител произведение се очаква, че то ще бъде възпроизведено чрез запис върху видео- или звуконосители по смисъла на член 42, параграфи 2—7 за лично или частно ползване, авторът има право на справедливо възнаграждение (възнаграждение за възпроизвеждане върху информационни носители), ако информационните носители бъдат пуснати възмездно в обращение с търговска цел на територията на страната; за информационни носители се приемат празните видео- или звуконосители, годни за такова възпроизвеждане, или други видео- или звуконосители, предназначени за тази цел.“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 23 Ищецът в главното производство, г-н Luksan, е автор на сценария и главен режисьор на документалния филм за германската военна фотография по време на Втората световна война, озаглавен „Fotos von der Front“ („Снимки от фронта“). Няма спор, че документалният филм, който представя критично противоречивия характер на военната фотография, представлява кинематографично произведение, защитено в това отношение като оригинално произведение.
- 24 Ответникът в главното производство г-н Van der Let произвежда кинематографични и други аудиовизуални произведения на професионална основа.
- 25 През март 2008 г. страните сключват „Договор за режисура и авторски права“ (договор за аудио-визуална продукция), в който се уточнява, че г-н Luksan е автор на сценария и главен режисьор на посочения филм, а г-н Van der Let създава и използва филма. По силата на този договор г-н Luksan прехвърля на г-н Van der Let всички авторски и/или сродни права върху този филм. Все пак прехвърлянето изрично изключва някои форми на използване, по-конкретно правото на предоставяне на публично разположение в цифрови мрежи, както и правото на телевизионно излъчване чрез т.нар. „closed circuit television“ и „pay TV“, тоест (кодирано) излъчване за затворени кръгове потребители срещу отделно възнаграждение.
- 26 Освен това договорът не съдържа изрична разпоредба относно установените от закона права на възнаграждение, като правото на възнаграждение за възпроизвеждане върху информационни носители по член 42b от UrhG („Leerkassettenvergütung“, буквално „възнаграждение за празни информационни носители“).
- 27 Спорът по главното производство се основава на факта, че продуцентът, г-н Van der Let, предоставя разглеждания филм на публично разположение в интернет и във връзка с това предоставя права на Movieeurope.com. Така филмът е достъпен в интернет чрез „video-on-demand“. Също така продуцентът предоставя достъп до трейлър на филма с рекламна цел чрез YouTube и прехвърля правата за излъчване по „pay TV“ на Scandinavia TV.
- 28 При тези обстоятелства режисьорът г-н Luksan предявява иск срещу продуцента г-н Van der Let пред запитващата юрисдикция. Според него, като се имат предвид предоставените му с договора форми на използване (правото на телевизионно излъчване за затворени кръгове потребители чрез „video-on-demand“ и „pay TV“), начинът, по който продуцентът е използвал разглеждания в главното производство филм, съставлява нарушение на посочения договор и на авторските му права.

- 29 В отговор на тези твърдения г-н Van der Let изтъква, че по силата на предвидената в член 38, параграф 1, първо изречение от UrhG законова цесия изключителните права на използване на разглеждания филм му принадлежат изцяло в качеството му на продуцент на филма и че уговорки, които се отклоняват от това правило, или резерва, която има същата последица, са недействителни.
- 30 Освен това г-н Van der Let твърди, че по отношение на установените от закона права на възнаграждение, предвидени в UrhG, а именно „правото на възнаграждение за възпроизвеждане върху информационни носители“, се прилага същият режим, както за правата на използване. Следователно, тъй като договорът му предоставя изцяло правата на използване на филма, установените от закона права на възнаграждение също изцяло му принадлежат. Г-н Van der Let изтъква, че всъщност съгласно член 38, параграф 1, второ изречение от UrhG в качеството си на продуцент той има право да получи не само половината от законоустановените права на възнаграждение, но и другата половина от това възнаграждение, която съгласно същата разпоредба по принцип се полага на автора на филма (г-н Luksan в качеството му на режисьор). Всъщност уговорка, която се отклонява от законовата уредба, била допустима.
- 31 Г-н Luksan оспорва тази теза и иска от запитващата юрисдикция да установи, че му принадлежи половината от законоустановеното право на възнаграждение.
- 32 Съгласно информацията от акта за преюдициално запитване, в австрийските съдебна практика и доктрина се приема, че член 38, параграф 1, първо изречение от UrhG предвижда по-скоро оригинално и непосредствено предоставяне на правата на използване само на филмовия продуцент, а не „прехвърляне на права, което настъпва по силата на закона“, или презюмирано прехвърляне на права. Изхождайки от посоченото тълкуване на член 38, параграф 1 от UrhG, уговорките, които се отклоняват от този принцип на непосредствено и оригинално придобиване, са недействителни.
- 33 Що се отнася до законоустановените права на възнаграждение, по-специално на „възнаграждение за възпроизвеждане върху информационни носители“, член 38, параграф 1, второ изречение от UrhG предвижда, че половината от това възнаграждение принадлежи на продуцента на филма, а другата половина — на автора на филма, като изрично допуска уговорки, които се отклоняват от този принцип, дори по отношение на полагащата се на автора на филма половина.
- 34 При тези обстоятелства запитващата юрисдикция изглежда счита, че приетото до момента от австрийската доктрина и съдебна практика тълкуване на член 38, параграф 1, първо и второ изречение от UrhG е в противоречие с правото на Съюза. Така, според нея тълкуване, което съответства на правото на Съюза, налага да се приеме, че член 38, параграф 1, първо и второ изречение от UrhG установява оборима презумпция за прехвърляне на права. Освен това главният режисьор разполага с неотменимо право на справедливо възнаграждение. По отношение на законоустановените права на възнаграждение запитващата юрисдикция приема, че макар член 38, параграф 1, второ изречение от UrhG да предоставя на автора на филма половината от възнаграждението, нещо, което тя счита за справедливо, не би следвало да има възможност за отклонение от установеното с това правило разпределение.
- 35 Запитващата юрисдикция иска да е в състояние да определи дали съответните разпоредби от UrhG, които предоставят на филмовия продуцент някои права независимо от договорните разпоредби, могат да се прилагат по начина, по който са тълкувани до този момент от австрийските юрисдикции, или е необходимо тълкуване в обратен смисъл, което е в съответствие с правото на Съюза.

36 При тези обстоятелства *Handelsgericht Wien* решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли разпоредбите на правото на Европейския съюз в областта на авторското право и сродните му права, и по-специално разпоредбите на член 2, параграфи 2, 5 и 6 от Директива 92/100, на член 1, параграф 5 от Директива 93/83 и на член 2, параграф 1 от Директива 93/98 във връзка с член 4 от Директива 92/100, член 2 от Директива 93/83 и членове 2 и 3, както и член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 да се тълкуват в смисъл, че правата на използване, свързани с възпроизвеждането, излъчването чрез спътник или друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп, във всеки случай по силата на закона принадлежат непосредствено (оригинерно) на главния режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение или на други, определени от законодателя в държавите членки филмови автори, а не непосредствено (оригинерно) и само на филмовия продуцент; намират ли се в противоречие с правото на Европейския съюз законите на държавите членки, които предоставят със закон правата на използване непосредствено (оригинерно) и само на филмовия продуцент?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

а) Във връзка с правата на използване по смисъла на [първия въпрос], принадлежащи на главния режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение или на други, определени от националния законодател филмови автори, запазено за националния законодател съгласно правото на Европейския съюз ли е правомощието да предвижда и във връзка с други права, различни от правото на отдаване под наем и в заем, законова презумпция в полза на прехвърлянето на такива права на филмовия продуцент, и при утвърдителен отговор, следва ли да се спазват условията, съдържащи се в член 2, параграфи 5 и 6 от Директива 92/100 във връзка с член 4 от нея?

б) Оригинерното право на собственост на главния режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение или на други, определени от националния законодател филмови автори обхваща ли и предвидените от националното законодателство права на справедливо възнаграждение като т.нар. „възнаграждение за празни информационни носители“ (*Leerkassettenvergütung*) по член 42b от *UrhG*, респективно правото на справедливо обезщетение по смисъла на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29?

3) При утвърдителен отговор на втория въпрос, буква б):

Във връзка с правата по смисъла на втория въпрос, буква б), принадлежащи на главния режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение или на други, определени от националния законодател филмови автори, запазено за националния законодател съгласно правото на Европейския съюз ли е правомощието да предвижда законова презумпция в полза на прехвърлянето на такива права на възнаграждение на филмовия продуцент, и при утвърдителен отговор, следва ли да се спазват условията, съдържащи се в член 2, параграфи 5 и 6 от Директива 92/100 във връзка с член 4 от нея?

4) При утвърдителен отговор на третия въпрос:

В съответствие с горепосочените разпоредби от правото на Европейския съюз в областта на авторското право и сродните му права ли е правна уредба на държава членка, съгласно която главният режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение или други, определени от националния законодател филмови автори действително имат установено от закона право на половината от възнаграждението, но това право може да бъде дерогирано и следователно не е неотменимо?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 37 С първият си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали членове 1 и 2 от Директива 93/83, от една страна, и членове 2 и 3 от Директива 2001/29 във връзка с членове 2 и 3 от Директива 2006/115 и член 2 от Директива 2006/116, от друга страна, следва да се тълкуват в смисъл, че права на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство (право на излъчване чрез спътник, право на възпроизвеждане и право на всяка друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), принадлежат непосредствено и оригинерно по силата на закона на главния режисьор в качеството му на автор на това произведение. Тя пита дали горепосочените разпоредби допускат национална правна уредба, която предоставя въпросните права по силата на закона и единствено на продуцента на посоченото произведение.
- 38 В самото начало следва да се припомни, че отделните права на използване на кинематографично или аудиовизуално произведение са предмет на няколко директиви. Най-напред, глава II на Директива 93/83 урежда правото на излъчване чрез спътник. По-нататък, правото на възпроизвеждане и на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп са уредени съответно в членове 2 и 3 от Директива 2001/29. Накрая, правото на отдаване под наем и в заем е уредено в членове 2 и 3 от Директива 2006/115.
- 39 Съгласно член 1, параграф 5 от Директива 93/83 главният режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение се смята за негов автор или един от неговите автори.
- 40 По същия начин съгласно член 2, параграф 2 от Директива 2006/115 главният режисьор на кинематографично произведение се смята за негов автор или един от неговите автори.
- 41 По отношение на Директива 2001/29 обаче трябва да се констатира, че тя не съдържа никакви изрични указания относно статута на главния режисьор на кинематографично произведение.
- 42 При тези обстоятелства, на първо място, следва да се определи статутът на главния режисьор на кинематографично произведение с оглед на уредените в Директива 2001/29 права на използване.
- 43 В това отношение от съображение 20 от Директива 2001/29 следва, че тя се основава на принципите и правилата, вече установени в действащите директиви в областта, по-конкретно Директива 92/100 относно правото на отдаване под наем и в заем (понастоящем Директива 2006/115) и Директива 93/98 относно срока за закрила на авторското право (понастоящем Директива 2006/116). Предвидено е, че Директива 2001/29 развива тези принципи и правила и ги поставя в контекста на информационното общество. Поради това разпоредбите на Директива 2001/29 следва да се прилагат, без да се накърняват разпоредбите на двете посочени директиви, освен ако в Директива 2001/29 не е предвидено друго (вж. в този смисъл Решение на Съда от 4 октомври 2011 г. по дело Football Association Premier League и др., C-403/08 и C-429/08, Сборник, стр. I-9083, точки 187 и 188).
- 44 В член 2, параграф 1 от Директива 2006/116 обаче, под заглавие „Кинематографични или аудиовизуални произведения“, е формулирано основното правило, съгласно което главният режисьор на кинематографично произведение се смята за негов автор или за един от неговите автори, като държавите членки са свободни да посочват и други съавтори.

- 45 Следователно тази разпоредба следва да се тълкува в смисъл, че независимо от направения от националния законодател избор, във всички случаи главният режисьор на кинематографично произведение, за разлика от останалите автори на такова произведение, се ползва от статута на автор по силата на Директива 2006/116.
- 46 От друга страна, член 2, параграф 2 от Директива 2006/116 определя срока на закрила на кинематографичните или аудиовизуалните произведения. Тази разпоредба задължително изисква тези произведения, и по-специално правата на автора и на съавторите, в частност на главния режисьор, да бъдат ефективно законодателно защитени.
- 47 Доколкото в Директива 2001/29 не е предвидено друго и разпоредбите ѝ се прилагат, без да се накърняват разпоредбите на Директива 2006/116, както и тези на Директива 2006/115, и по-конкретно на член 2, параграф 2 от същата, членове 2 и 3 от Директива 2001/29 следва да се тълкуват по такъв начин, че да се гарантират посочените в тези членове авторски права на главния режисьор на кинематографичното произведение.
- 48 От посоченото следва, че по отношение на всички разглеждани права на използване, включително тези, уредени от Директива 2001/29, главният режисьор на кинематографичното произведение се приема за негов автор или за един от авторите му.
- 49 На второ място, следва да се определи дали права на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство (право на излъчване чрез спътник, право на възпроизвеждане и всяка друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), принадлежат непосредствено и оригинерно по силата на закона на главния режисьор, в качеството му на автор на това произведение, или евентуално тези права могат да принадлежат непосредствено и оригинерно по силата на закона на продуцента на това произведение.
- 50 Що се отнася до правото на излъчване чрез спътник, член 2 от Директива 93/83 предоставя единствено на автора изключителното право да разрешава публичното съобщаване чрез спътник на защитените от авторско право произведения.
- 51 Що се отнася до правото на възпроизвеждане, член 2 от Директива 2001/29 предвижда, че носители на това право са авторите — по отношение на техните произведения, и продуцентите на първоначалния запис на филми — по отношение на оригинала и копията на техните филми.
- 52 По същия начин, що се отнася до правото на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп, член 3 от Директива 2001/29 установява това право в полза на авторите — по отношение на техните произведения, и в полза на продуцентите на първоначалния запис на филми — по отношение на оригинала и копията на техните филми.
- 53 Така, посочените в трите предходни точки разпоредби предоставят на оригинерно основание на главния режисьор, в качеството му на автор, правата на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство.
- 54 Въпреки това, независимо от тези разпоредби на вторичното право, в становището си пред Съда австрийското правителство се позовава на параграф 2, буква b) във връзка с параграф 3 на член 14 bis от Бернската конвенция относно кинематографичните произведения, които позволяват предоставянето на същите тези права само на продуцента на произведението.
- 55 Всъщност от съвместното тълкуване на тези разпоредби следва, че е допустимо, по изключение, дадено национално законодателство да не признава на главния режисьор някои права на използване на кинематографичното произведение, като например правото на възпроизвеждане и правото на предоставяне на публичен достъп.

- 56 В това отношение най-напред следва да се припомни, че всички държави — членки на Съюза, са се присъединили към Бернската конвенция, някои преди 1 януари 1958 г., а други преди датата на присъединяване към Съюза.
- 57 Що се отнася по-конкретно до член 14 bis от Бернската конвенция, който урежда кинематографичните произведения, следва да се посочи, че този член е бил включен в конвенцията в резултат на приетите в Брюксел през 1948 г. и по-късно в Стокхолм през 1967 г. промени.
- 58 Така Бернската конвенция има характер на международен договор по смисъла на член 351 от ДФЕС, според който по-специално правата и задълженията, произтичащи от споразумения, сключени преди 1 януари 1958 г. или, за присъединяващите се държави — преди датата на тяхното присъединяване, между една или повече държави членки, от една страна, и от една или повече трети страни, от друга, не се засягат от разпоредбите на Договорите.
- 59 На следващо място трябва да се отбележи, че макар Съюзът да не е договаряща се страна по Бернската конвенция, той все пак е длъжен да спазва членове 1—21 от нея по силата на член 1, параграф 4 от Договора на СОИС за авторското право, по който е страна, който е част от неговия правен ред и чието приложение цели Директива 2001/29 (вж. в този смисъл посоченото по-горе Решение по дело Football Association Premier League и др., точка 189, както и цитираната съдебна практика). Следователно Съюзът е длъжен да се съобрази по-конкретно с член 14 bis от Бернската конвенция.
- 60 При тези обстоятелства възниква въпросът дали посочените в точки 50—52 от това решение разпоредби от Директива 93/83 и Директива 2001/29 трябва да се тълкуват предвид член 1, параграф 4 от Договора на СОИС за авторското право в смисъл, че на основание член 14 bis от Бернската конвенция дадена държава членка може, позовавайки се на предоставената ѝ с тази разпоредба от международен договор възможност, да не признае в своето национално законодателство на главния режисьор права на използване на кинематографично произведение като разглежданите в главното производство.
- 61 В това отношение най-напред следва да се припомни, че разпоредбата на член 351, алинея първа от ДФЕС има за цел да уточни, в съответствие с принципите на международното право, че прилагането на Договора не променя обстоятелството, че заинтересованата държава членка е длъжна да зачита правата на трети държави, произтичащи от споразумение, предхождащо датата на присъединяването ѝ, и да спазва съответните си задължения (вж. Решение на Съда от 28 март 1995 г. по дело Evans Medical и Macfarlan Smith, C-324/93, Сборник, стр. I-563, точка 27 и Решение на Съда от 14 януари 1997 г. по дело Centro-Com, C-124/95, Сборник, стр. I-81, точка 56).
- 62 Все пак, когато подобно споразумение позволява на дадена държава членка да приеме мярка, която изглежда противоречи на правото на Съюза, без тя да е задължена да го направи, държавата членка трябва да се въздържа от приемането на тази мярка (вж. в този смисъл Решение по дело Evans Medical и Macfarlan Smith, точка 32 и Решение по дело Centro-Com, точка 60, посочени по-горе).
- 63 Тази съдебна практика трябва да се прилага *mutatis mutandis* и когато в резултат на развитието на правото на Съюза определена държава членка, в съответствие с предоставена ѝ от предходно международно споразумение възможност, е приела законодателна мярка, която изглежда противоречи на това право. При това положение засегнатата държава членка не може да се позове на това споразумение, за да се освободи от последващо възникнали от правото на Съюза задължения.
- 64 Като е предвидил обаче, че главният режисьор на кинематографично произведение се смята за негов автор или за един от неговите автори, законодателят на Съюза е упражнил правомощията на Съюза в областта на интелектуалната собственост. При тези обстоятелства държавите членки

вече не могат да приемат разпоредби, които поставят под съмнение тази правна уредба на Съюза. Ето защо те не могат да се позоват на предоставената с член 14 bis от Бернската конвенция възможност.

- 65 По-нататък следва да се констатира, че законодателна мярка, като описаната в точка 60 от настоящото решение, не е в съответствие с преследваната от Директива 2001/29 цел.
- 66 Всъщност от деветото съображение на Директива 2001/29, която урежда по-специално правото на възпроизвеждане и на публично съобщаване, следва, че като е приел, че защитата на авторското право е от съществено значение за интелектуалното творчество, законодателят на Съюза е имал за цел да гарантира на авторите висока степен на закрила. Следователно интелектуалната собственост е призната за неразделна част от собствеността.
- 67 Доколкото обаче на главния режисьор на кинематографичното произведение е признато качеството на автор, не би било в съответствие с целта на Директива 2001/29 да се признае, че създателят не разполага с разглежданите права на използване.
- 68 Накрая следва да се припомни, че съгласно член 17, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз всеки има право да се ползва от собствеността на имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в обществена полза, в предвидените със закон случаи и условия и срещу справедливо и своевременно обезщетение за понесената загуба. Ползването на имуществото може да бъде уредено със закон до степен, необходима за общия интерес. Съгласно параграф 2 от същата разпоредба интелектуалната собственост е защитена.
- 69 Предвид констатираното в точка 53 от настоящото решение, трябва да се счита, че главният режисьор на кинематографично произведение е придобил законосъобразно и по силата на правото на Съюза правото да се ползва от правото на интелектуална собственост върху това произведение.
- 70 При тези обстоятелства фактът, че националното законодателство не му признава разглежданите права на използване, е равнозначен на лишаването му от законосъобразно придобито право на интелектуална собственост.
- 71 От изложеното следва, че посочените в точки 50—52 от настоящото решение разпоредби от Директива 93/83 и Директива 2001/29 не могат да се тълкуват предвид член 1, параграф 4 от Договора на СОИС за авторското право в смисъл, че на основание член 14 bis от Бернската конвенция дадена държава членка може, позовавайки се на предоставената ѝ с тази разпоредба от международен договор възможност, да не признае в своето национално законодателство на главния режисьор права на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство, тъй като такова тълкуване, най-напред, не защита компетентността на Съюза в областта, по-нататък, не е съвместимо с целта на Директива 2001/29 и накрая, не съответства на изискванията, произтичащи от член 17, параграф 2 от Хартата на основните права, гарантираща закрилата на интелектуалната собственост.
- 72 Предвид гореизложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че разпоредбите на членове 1 и 2 от Директива 93/83, от една страна, и на членове 2 и 3 от Директива 2001/29 във връзка с членове 2 и 3 от Директива 2006/115 и член 2 от Директива 2006/116, от друга страна, следва да се тълкуват в смисъл, че правата на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство (право на излъчване чрез спътник, право на възпроизвеждане и всяка друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), принадлежат непосредствено и оригинално, по силата на закона на главния

режисьор. Следователно тези разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национално законодателство, което предоставя посочените права на използване по силата на закона единствено на продуцента на разглежданото произведение.

По втория въпрос, буква а)

- 73 В самото начало следва да се припомни, че в член 2, параграф 5 от Директива 92/100 законодателят на Съюза е предвидил презумпция за прехвърляне на правото на отдаване под наем в полза на продуцента на кинематографично произведение.
- 74 Член 3, параграф 4 от Директива 2006/115, който възпроизвежда член 2, параграф 5 от Директива 92/100, предвижда за в бъдеще, че когато се сключва договор за филмопроизводство между изпълнител и филмов продуцент, се предполага, че изпълнителят, страна по този договор, е прехвърлил на продуцента правото си на отдаване под наем, освен ако договорът предвижда друго.
- 75 Освен това член 3, параграф 5 от Директива 2006/115, който възпроизвежда член 2, параграф 6 от Директива 92/100 дава право на държавите членки да предвидят подобна презумпция по отношение на авторите.
- 76 С оглед на направените уточнения въпросът на запитващата юрисдикция трябва да се разбира като отнасящ се по същество до това дали правото на Съюза може да се тълкува в смисъл, че предоставя възможност на държавите членки да установят подобна презумпция за прехвърляне и по отношение на правата на използване на кинематографично произведение, като тези в главното производство (правото на излъчване чрез спътник правото на възпроизвеждане или друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), и при утвърдителен отговор — при какви условия.
- 77 Що се отнася до целта, залегнала в основата на посочените в преюдициалния въпрос разпоредби от Директива 2006/115, следва да се има предвид петото съображение от тази директива, което от една страна напомня, че като основа за по-нататъшна творческа и художествена работа на авторите и изпълнителите е необходим адекватен доход и от друга страна, че инвестициите по-специално необходими за производството на звукозаписи и филми, са твърде големи и рискови. Възможността за осигуряване на този доход и възвръщане на инвестициите може да бъде гарантирана ефективно чрез адекватна правна закрила на съответните носители на права.
- 78 От петото съображение на Директива 2006/115 следва по-конкретно, че трябва да се намери равновесие между зачитането, от една страна, на правата и интересите на отделните физически лица, участвали в творческото създаване на филма, а именно автора или съавторите на кинематографичното произведение, и от друга страна, тези на продуцента на филма, по чиято инициатива и на чийто риск и отговорност, свързани с инвестициите, то е създадено.
- 79 При тези обстоятелства може да се приеме, че в рамките на Директива 2006/115 текстът, установяващ презумпция за прехвърляне на правото на отдаване под наем в полза на продуцента на кинематографично произведение, е замислен по такъв начин, че да отговори на една от целите, заложили в петото съображение от посочената директива, а именно да се даде възможност на продуцента да си възвърне инвестициите по създаването на кинематографичното произведение.
- 80 При това положение текстът, установяващ презумпция за прехвърляне на права, е въведен и за да се отговори на интересите на главния режисьор на филма. В това отношение следва да се приеме, че той по никакъв начин не поставя под съмнение правилото, според което авторът е носител по силата на закона, непосредствено и оригинално на правото да отдава под наем и в

заем своето произведение. Всъщност, като е уредил изрично възможността „договорът да предвижда друго“, законодателят на Съюза е имал за цел да даде на главния режисьор възможност посредством договор да постигне различна уговорка.

- 81 Така, в съответствие с посоченото в точка 78 от настоящото решение изискване за равновесие, текстът на презумпцията е създаден по такъв начин, че да гарантира на филмовия продуцент правото да отдава под наем кинематографичното произведение, като същевременно е предвидено, че главният режисьор може свободно да упражнява правата, които му принадлежат в качеството му на автор, за защита на своите интереси.
- 82 Целта да се гарантира задоволителна възвръщаемост на инвестициите за производството на филма, обаче надхвърля уредените от Директива 2006/15 рамки единствено за закрила на правото на отдаване под наем и в заем, тъй като тя е заложена и в други относими към областта директиви.
- 83 Така десетото съображение от Директива 2001/29 потвърждава, че инвестициите, необходими за създаването на продукти като филми или аудио-визуални произведения, са значителни. Следователно е необходима адекватна правна закрила на правата върху интелектуална собственост, за да се гарантира възможността за задоволителна възвръщаемост от тези инвестиции (вж. в този смисъл и Решение от 13 юли 2006 г. по дело Комисия/Португалия, C-61/05, *Rescueil*, стр. I-6779, точка 27).
- 84 Следва да се отбележи също обаче, че в петото съображение от Директива 2001/29 законодателят на Съюза изрично е уточнил, че макар съществуващото законодателство в областта на авторското право и сродните му права да следва да бъде адаптирано и допълнено, за да отговори адекватно на икономическата реалност, като възникването на нови форми на използване, закрилата на интелектуалната собственост не изисква нови концепции.
- 85 При тези обстоятелства, след като, от една страна, се счита, че при приемането на Директива 2001/29 през 2001 г. законодателят на Съюза се е придържал към заложените в предходните директиви концепции за закрила на интелектуалната собственост, и от друга, след като в конкретния случай не е предвидено друго, следва да се приеме, че той не е имал за цел да избегне прилагането на концепцията като презумпцията за прехвърляне на правата за използване, уредени от посочената директива.
- 86 От горепосоченото следва, че презумпция за прехвърляне на права като тази, предвидена първоначално по отношение на правото на отдаване в наем и в заем в член 2, параграфи 5 и 6 от Директива 92/100 и впоследствие възпроизведена по същество в член 3, параграфи 4 и 5 от Директива 2006/115, трябва да намери приложение и по отношение на правата на използване на кинематографично произведение като разглежданите в главното производство (правото на излъчване чрез спътник, правото на възпроизвеждане или друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп).
- 87 Предвид горепосочените съображения на втория въпрос, буква а) следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че предоставя на държавите членки възможност да установят в полза на продуцента на кинематографично произведение презумпция за прехвърляне на права на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство (правото на излъчване чрез спътник, правото на възпроизвеждане или друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), при условие че тази презумпция е оборима и не изключва възможността главният режисьор на посоченото произведение да постигне различна уговорка.

По втория въпрос, буква б)

- 88 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали право на справедливо възнаграждение, като справедливото възнаграждение, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 на основание изключението „копиране за лично ползване“, принадлежи по силата на закона, непосредствено и оригинално на главния режисьор в качеството му на автор или съавтор на кинематографично произведение.
- 89 В самото начало следва да се уточни, че тъй като поставеният въпрос се отнася единствено до справедливото възнаграждение, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 на основание изключението „копиране за лично ползване“, отговорът засяга единствено правото на възпроизвеждане и свързаното с него право на справедливо възнаграждение.
- 90 Най-напред следва да се припомни, че съгласно член 2, буква а) от Директива 2001/29 държавите членки по принцип предоставят в полза на авторите изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане на техните произведения по какъвто и да било начин и под каквато и да било форма, изцяло или частично.
- 91 Член 2, буква г) от същата директива предоставя същото право на продуцентите на първоначалния запис на филми по отношение на оригинала и копията на техните филми.
- 92 От това следва, че както главният режисьор в качеството му на автор на кинематографично произведение, така и продуцентът като отговарящ за необходимите за създаването на това произведение инвестиции трябва да бъдат сметени за носители по силата на закона на правото на възпроизвеждане.
- 93 Впрочем по силата на член 5, параграф 2, буква б) от същата директива държавите членки могат да предвидят изключение от изключителното право на възпроизвеждане в случаите на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер (изключение „копиране за лично ползване“), при условие че гарантират, че в замяна притежателите на права ще получат справедливо обезщетение.
- 94 Тъй като главният режисьор е един от тези притежатели, трябва да се приеме, че той е бенефициер по силата на закона, непосредствено и оригинално на справедливото обезщетение, дължимо на основание изключението „копиране за лично ползване“.
- 95 Предвид горепосочените съображения на втория въпрос, буква б) следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че в качеството си на автор на кинематографично произведение главният режисьор е носител по силата на закона, непосредствено и оригинално на правото на справедливо обезщетение, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 на основание изключението за т.нар. „копиране за лично ползване“.

По третия и четвъртия въпрос

- 96 С тези въпроси, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че предоставя на държавите членки възможност да установят в полза на продуцента на кинематографично произведение презумпция за прехвърляне на правата на възнаграждение, принадлежащи на главния режисьор на това произведение.

- 97 В това отношение е безспорно, че разглежданата в главното производство разпоредба от вътрешното право, с която се установява посочената презумпция, позволява на главния режисьор на кинематографично произведение да се откаже от правото си на справедливо възнаграждение.
- 98 Така най-напред трябва да се установи дали правото на Съюза допуска разпоредба от вътрешното право, която позволява на главния режисьор на кинематографично произведение да се откаже от правото си на справедливо възнаграждение.
- 99 В самото начало следва да се уточни, че тъй като поставените въпроси се отнасят до правото на възнаграждение в изяснения в предходния въпрос смисъл, отговорът засяга единствено правото на възпроизвеждане и правото на справедливо обезщетение, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 на основание изключението „копиране за лично ползване“.
- 100 Както бе посочено в точка 93 от настоящото решение, от член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 следва, че в държавите членки, решили да предвидят изключението „копиране за лично ползване“, носителите на разглежданите права трябва да получат в замяна справедливо обезщетение. От формулировката на този текст е видно, че законодателят на Съюза не е искал да допусне възможността заинтересованите лица да могат да се откажат от получаване на това обезщетение.
- 101 Освен това, тъй като член 5, параграф 2, буква б) от тази директива предвижда изключение от изключителното право на възпроизвеждане на автора по отношение на неговото произведение, тази разпоредба трябва да се тълкува ограничително, което означава, че подобно изключение не може да излиза извън изрично предвиденото във въпросната разпоредба. Тази разпоредба обаче допуска изключение само от правото на възпроизвеждане и е неприложима към правото на възнаграждение.
- 102 С оглед на контекста този извод се потвърждава от разпоредбите на член 5, параграф 2 от Директива 2006/115, разгледани в светлината на дванадесетото съображение от същата тази директива и възпроизвеждащи съответно член 4, параграф 2 от Директива 92/100 и петнадесетото съображение от последната директива, на която се позовава запитващата юрисдикция. Съгласно тези разпоредби авторите не могат да се откажат от правото си на справедливо възнаграждение за отдаване под наем.
- 103 Наистина в рамките на Директива 92/100 и Директива 2006/115 законодателят на Съюза използва понятието „възнаграждение“ вместо използваното в Директива 2001/29 понятие „обезщетение“. Въпреки това понятието „възнаграждение“ има смисъл на обезщетяване на авторите, тъй като е въведено с цел да обезщети причинените им вреди (вж. в този смисъл Решение от 30 юни 2011 г. по дело *Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke Auteurs (VEWA)*, C-271/10, Сборник, стр. I-5815, точка 29).
- 104 Както обаче бе посочено в точки 84 и 85 от настоящото решение, счита се, че при приемането на Директива 2001/29 законодателят на Съюза се е придържал към заложените в предходните директиви концепции за закрила на интелектуалната собственост, доколкото изрично не е предвидено друго.
- 105 В конкретния случай, що се отнася до правото на справедливо обезщетение, което се дължи на основание на изключението „копиране за лично ползване“, Директива 2001/29 не съдържа нито една разпоредба, от която да е видно, че законодателят на Съюза е предвидил възможността лицата, които се ползват от това право, да могат се откажат от него.

- 106 Освен това Съдът вече е постановил, че разпоредбите на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 налагат на държавата членка, която въвежда изключението за копиране за лично ползване в националното си право, задължение за постигане на определен резултат, в смисъл че тя е длъжна да осигури в рамките на своите компетенции ефективно събиране на справедливото обезщетение, предназначено да обезщети увредените от претърпяната вреда автори, тъй като в противен случай тези разпоредби биха се оказали лишени от полезен ефект (вж. в този смисъл Решение от 16 юни 2011 г. по дело *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, Сборник, стр. I-5331, точка 34). Въвеждането в тежест на държавата членка на подобно задължение за постигане на определен резултат с оглед на ефективното събиране на справедливото обезщетение в полза на носителите на тези права обаче е в идейно противоречие с възможността носителят на такова право да се откаже от това справедливо обезщетение.
- 107 От горепосоченото следва, че правото на Съюза не допуска разпоредба от вътрешното право, която позволява на главния режисьор на кинематографично произведение да се откаже от правото си на справедливо обезщетение.
- 108 На по-силно основание правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не предоставя на държавите членки възможност да установят в полза на продуцента на кинематографично произведение необорима презумпция за прехвърляне на правата на възнаграждение, принадлежащи на главния режисьор на това произведение, при положение че тя би лишила последния от получаване на предвиденото в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 справедливо обезщетение. Както обаче бе посочено в точка 100 от настоящото решение, главният режисьор в качеството си на носител на правото на възпроизвеждане задължително трябва да получи такова обезщетение.
- 109 Предвид горепосочените съображения на третия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не предоставя на държавите членки възможност да установят в полза на продуцента на кинематографично произведение презумпция за прехвърляне на правото на справедливо обезщетение, принадлежащо на главния режисьор на това произведение, независимо дали тази презумпция е необорима, или може да бъде дерогирана.

По съдебните разноски

- 110 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) Разпоредбите на членове 1 и 2 от Директива 93/83/ЕИО на Съвета от 27 септември 1993 година относно координирането на някои правила, отнасящи се до авторското право и сродните му права, приложими към спътниковото излъчване и кабелното препредаване, от една страна, и на членове 2 и 3 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество във връзка с членове 2 и 3 от Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, [сродни на] авторското право в областта на интелектуалната собственост, и член 2 от Директива 2006/116/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за срока за закрила на авторското

право и някои сродни права, от друга страна, следва да се тълкуват в смисъл, че правата на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство (право на излъчване чрез спътник, право на възпроизвеждане и всяка друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), принадлежат непосредствено и оригинално, по силата на закона на главния режисьор. Следователно тези разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национално законодателство, което предоставя посочените права на използване по силата на закона и единствено на продуцента на разглежданото произведение.

- 2) Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че предоставя на държавите членки възможност да установят в полза на продуцента на кинематографично произведение презумпция за прехвърляне на права на използване на кинематографично произведение, като разглежданите в главното производство (правото на излъчване чрез спътник, правото на възпроизвеждане или друга форма на публично съобщаване чрез предоставяне на публичен достъп), при условие че тази презумпция е оборима и не изключва възможността главният режисьор на посоченото произведение да постигне различна уговорка.
- 3) Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че в качеството си на автор на кинематографично произведение главният режисьор е носител по силата на закона, непосредствено и оригинално на правото на справедливо обезщетение, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 на основание изключението за т.нар. „копиране за лично ползване“.
- 4) Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не предоставя на държавите членки възможност да установят в полза на продуцента на кинематографично произведение презумпция за прехвърляне на правото на справедливо обезщетение, принадлежащо на главния режисьор на това произведение, независимо дали тази презумпция е необорима, или може да бъде derogирана.

Подписи